

AUSCHWITZ BIRKENAU

pamätné miesto a múzeum

foto: Marian Garai text: PaedDr. Beata Nemcová

AUSCHWITZ / OSVIENCIM

Auschwitz/Osvienčim má v historii unikátné miesto. Je to miesto, kde sa odohrala najväčšia masová vražda v dejinách ľudstva. Je to miesto, ktoré sa realizovalo ohavnú politiku Konečného riešenia židovskej otázky. A nielen tej. Pôvodne bol postavený v 1940 pre polskú armádu, ale po obsadení Poľska a schválení návrhu Konečného riešenia, bol rýchlo doplnený o ďalšie baráky a časti tábora. Veličlom tábora sa stal Rudolf Höss.

Osvienčim II a Osvienčim-Březinka boli dostavané rok po pôvodnom tábore a slúžili ako vyhľadzovacie tábory. Osvienčim III bol považovaný za otrocký pracovný tábor a bol dostavaný rok po Březinke.

Nevinní ľudia – Židia, Rómovia, handikepovaní, homosexuáli, politickí väzni – boli privážaní do táborov v dobytčích vagónoch, hned po príchode triedení podľa fyzickej schopnosti pracovať – fyzicky zdatní pracovať, no väčšina pod 15 a nad 40, starci, male deti išli rovno do plynových komôr a ich mŕtve telá na spálenie. Osvienčimské metódy likvidácia ľudí dosiahli závratné čísla – denne dokázali zavraždiť od 10 000 do 12 000 ľudí. Z tohto tempa ustúpili, nakoľko samotné deportácie nestihli toto číslo napĺňať. V priemere bolo v Osvienčime splynovaných okolo 2500 ľudí.

Vstupná brána do tábora nesie nápis "Arbeit Macht Frei" – práca oslobozuje. Samotný pôvodný nápis bol vykovaný jedným z väzňov, ktorý obrátením jedného z pišmen nápisu chcel upozorniť prichádzajúcich na jeho nepravdivosť a nebezpečenstvo, ktoré ich tam čaká. Pôvodný nápis bol ukradnutý v 2009, ale policiajné pátranie bolo úspešné.

Jedna z vnútorných strážnych veží, kde permanentne slúžili plne ozbrojeni nacističtí vojaci. Každé porušenie pravidiel, napr. Vychádzanie z barakov mimo príkazu bolo trestané zastrelením.

Hlavný dvor – miesto ranných nástupov či nočných nástupov, podľa momentálneho rozhodnutia veliteľa tábora.
Dôvody boli rôzne – ranné sčítanie, hromadné príkazy, exemplárne tresty a podobne.

4

Časť hlavného dvora.

5

Jednotlivé baraky boli oddelené ostatným drôtom, v mnohých častiach napojeným na elektrinu.

6

Vázni bývali umiestňovaní do barakov už pri prvej selekcii, podľa toho, akými väzňami boli a či boli schopní pracovať, alebo boli určení na lekárske experimenty a pod. Medzi ohradnými plotmi bola ulička, kadiaľ boli väzni odvádzaní na iné stanoviská a zároveň slúžila ako ďalšia ochranná zložka, ktorá bránila obyvateľom barakov fyzicky sa kontaktovať, napr. Odovzdať si jedlo a pod.

7

Jedna z prvých plynových komôr – na vrchu je vidno svetlík, odkiaľ bol sypaný Cyklón B - kryštálikový prvak (pôvodne pesticide, ktorý sa vyrába a používa dodnes). Tento prvak bol nasypaný dovnútra miestnosti plnej ľudí, čím teplota stúpla. Pri teplote nad 27 stupňov Celzia kryštály začali reagovať, menili sa na smrtiaci plyn. Ľudia boli informovaní o tom, že idú po dlhej ceste do spŕch, čakali v brezovom vysadenom lese, čo im malo navodíť pocit bezpečnosti. Bolo im prikázané vyzliecť sa, ostríhalo im vlasy, odovzdali všetok majetok a taktô bol nahnaný do komôr.

Po začatí reakcie Cyklónu B smrť udusením prišla do 20 minút. Následne boli telá odvlečené do kremačných pecí tzv. Sonderkomandom. Neskôr ku koncu vojny chceli nacisti zvýšiť počet zlikvidovaných obetí, ale kremačné pece nemali rovnaký výkon ako plynové komory a tak mnohé telá páliili vo vyhlbených jamách (aj zaživa).

Pôvodné baraky postavené pre armádu. Neskôr aj stredisko lekárskych experimentov (blok č. 10), alebo "vázenia vo väzení" – špeciálne 1,5 metra veľké cely, kde tý, čo porušili pravidlá tábora, museli stráviť aj niekoľko nocí v stojí.

10

Pôvodné baraky postavené pre armádu.

11

Vnútorné informačné panely.

[Strážna veža >>>](#)

12

13

Okuliare zabavené väzniom už pri prvej selekcii.
Tým, ktorých cesta viedla rovno do plynovej komory.

14

Zdravotné pomôcky hendičkovaných, ktorí boli odvedení priamo do plynovej komory.

15

Okuliare zabavené väzňom už pri prvej selekcii.
Tým, ktorých cesta viedla rovno do plynovej komory.

14

Zdravotné pomôcky hendičkovaných, ktorí boli odvedení priamo do plynovej komory.

15

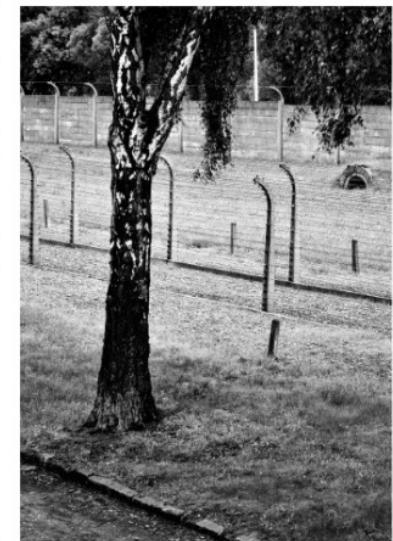

20

Auschwitz

Na stenách v expozícii visia fotografie väzňov, ktoré spravili Nemci pri ich registrácii. Títo väzni boli prevažne určení na lekárske experimenty. Od roku 1943 boli fotografie nahradené tábormovým číslom, tetovaným na ľavom predlaktí.

21

Spoločná umývarka.

Matrace na spanie.

Postele, na ktorých spávali väzni. Ukážka z Osvienčimu II. V Březinke boli baraky s oveľa väčším počtom ľudí a s horšími podmienkami.

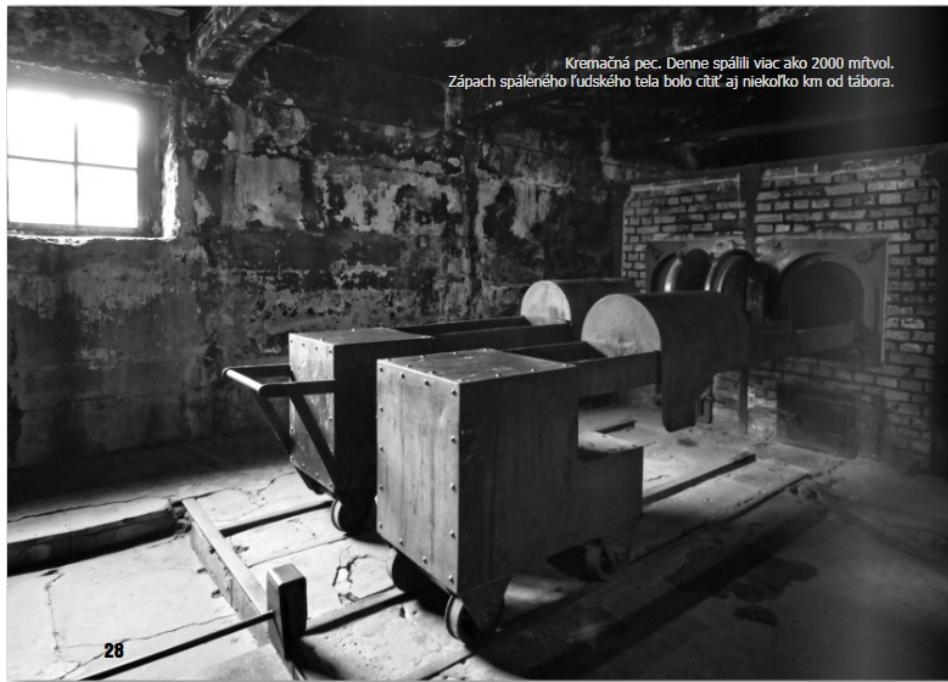

26

27

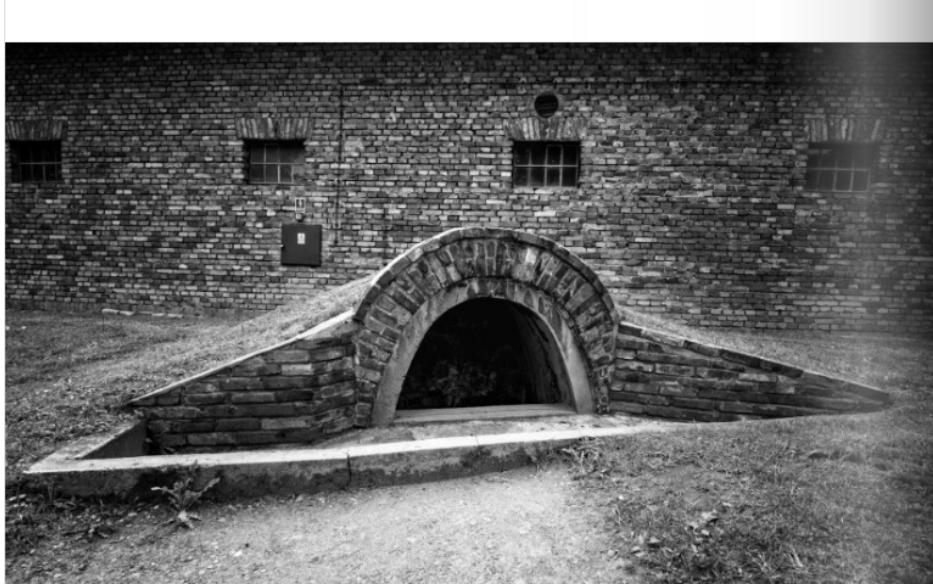
Kremačná pec. Denne spálili viac ako 2000 mŕtvol.
Zápach spáleného ľudského tela bolo cítit aj niekoľko km od tábora.

28

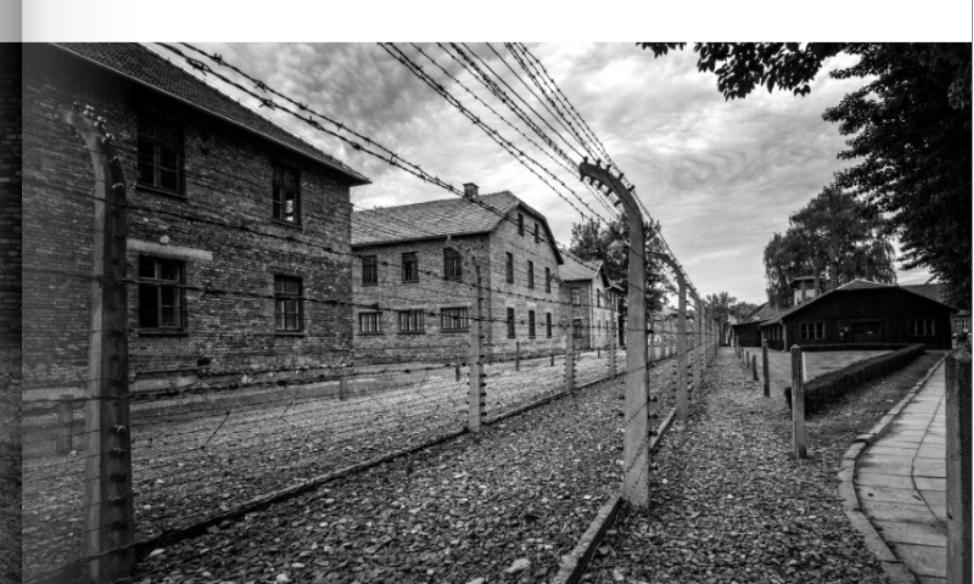

Plynová komora, ktorú Nemci pri odchode nestihli zbúrať. V strope boli otvory, cez ktoré nacisti vhadzovali Cyklon B.

29

30

31

BIRKENAU / BŘEZINKA

32

Pohľad na tábor Birkenau / Březinka

Hlavná strážnica SS. Vstup do tábora Březinka tzv. "Brána smrti". Po vystúpení z vlaku sa museli zoradiť ženy a deti zvlášť a muži zvlášť. Lekári oddelovali schopných práce od chorých a slabých.

33

Latrín v tábore.

34

Březinka - drevené alebo čiastočne murované baraky, drevené posteľe, niekoľko desiatok v jednom baraku, žiadne matrace, deky a pod. Ľudia obyčajne spávali na vlastnom oblečení aj zo strachu, že im ho niekto ukradne.

Ruiny zbúraných barakov.

35

Drevené baraky v tábore Březinka.

36

Strážna veža a všeadeprítomné oplotenie.

37

Ruiny zbúraných barakov v tábore Březinka.

38

Po príchode do tábora obesturmführer predniesol deportovaný ľuďom nasledovný prihovor, po ktorom boli odvedení do plynových komôr:

"V mene vedenia tábora vás tu vitam. Toto nie je dovolenkový rezort ale pracovný tábor. Tak ako naši vojaci riskujú svoje životy na fronte, aby zabezpečili víťazstvo Tretej ríše, vy tu budete pracovať na zveľaďení novej Európy. Ako sa chopíte tejto úlohy, je úplne na vás. Je tu príležitosť pre každého. My sa postaráme o vaše zdravie a tiež vám ponúkнемe dobre platenú prácu. Po vojne odmeníme každého podľa jeho zásluh."

Teraz sa, prosím, vyzlečte, zaveste si šaty na vešiaky a zapamäťajte si číslo vešiaka. Po osprchovaní sa vážaká miska polievky a kava či čaj pre všetkých. O áno, aby som nezabudol, pripravte si svoje doklady, diplomy, vysvedčenia a pod., aby sme mohli každého zamestnať podľa jeho kvalifikácie a schopnosti.

Ak sú tu nejakí diabetici, nahláste to našim zamestnancom po osprchovaní sa."

Pracovný deň v tábore začína o 3 ráno nástupom následným čakaním na dôstojníkov aj do 7 ráno v daždi, v mraze, srukami za hlavou. Končí o 7 večer tiež nástupom. Počas dňa bola dovolená 30 minútová prestávka. Jedlo nepresiahlo 700 kalórií denne. V lete pracovali minimálne 12 hodín denne, bez prestávky. Aj čas na toaletu bol príne vymedzený a strážený.

V tábore bolo 12 blokov určených na lekárské experimenty. Viedol ich doctor Jozef Mengele, prezývaný Anjel smrti. Nacisti venovali pozornosť obzvlášť dvojčiatám, nakoľko sa snažili o to, aby nemecké ženy rodili čo najviac detí (dvojčiat) čistej rasy – blond vlasy, modré oči, dobrá stavba tela atď. Ostatné experimenty sa zamerali aj na sterilizáciu, genetickú manipuláciu, hendikekované osoby, experimenty s kostrovou stavbou ľudskejho tela a pod.

V roku 1943 sa v Březinke zorganizovali skupiny odporu. Tieto skupiny pomýhali ujsť a šíriť správy o vyhľadzovaní, vraždách a krutom zaobchádzaní. Podarilo sa im niekol'kokrát záútočiť aj na SS s ručne vyrobenými zbraňami - kamenné zbrane, kladivá, granáty a pod., dokonca vyrhodili do vzduchu Krematórium IV s výbušinami prepašovanými z továrne na zbrane, kde pracovali ženy. Pri tejto revolte usla así stovka väzňov, ale boli čoskoro zajati a popraveni.

Aj v tábore Osvienčim bolo naplánované povstanie poľským odbojom, ale skôr ako bol plán realizovaný, boli jeho predstavitelia zavraždení.

Posledná selekcia prebehla v októbri 1944. Mesiac potom nariadił Heinrich Himmler zničiť krematórium ešte pred príchodom Červenej armády. Plynové komory boli vydelené do vzduchu SS v januári 1945, aby skryli dôkazy o nacistických zločinoch pred bližiacou sa sovietskou armádou. SS komando vydalo rozkaz v januári 1945, aby boli všetci väzni v tábore zavraždení.

39

Avšak v chaoe nacistického ústupu neboli, našťastie, nikdy vykonaný. Okolo 60 000 väzňov bolo vyhnanych na tzv. pochod smrti. Slabi a chorí zostali v tábore. Okolo 7500 väzňov bolo oslobodených Červenou armádou 27.januára 1945. Okolo 20000 väzňov z Osvienčimu sa pochodom dostalo do tábora Bergen-Belsen v Nemecku, ktorý bol oslobodený v aprili 1945.

Napriek zničeným archívnym záznamom sa odhaduje, že v Osvienčime bolo zavraždených okolo 4 milióny ľudí.

4.septembra 2003 formácia troch lietadiel Izraelských ozbrojených sôl slávnostne preletela na tábore Osvienčim-Březinka. Let viedol generál major Amir Eshel, syn človeka, ktorý prežil holokaust. Počas preletu odvysielal nasledovný odkaz priamo do tábora, kde prebiehala pietná slávnosť čítania mien obetí:

"My, piloti leteckých sôl, letiac na oblohe nad táborem hrôzy, sme vzišli z popola miliónov obetí a tichých nárekov, vzdávame hold ich odvahе a si'ubujeme byť štòtom židovských ľudí a národa Izraela." Takýto let sa odvtedy uskutočňuje každý rok.

Fotografia: © Marian Garai - mgphoto.sk

Text: PaedDr. Beata Nemcová

Vydané v PDF elektronickej verzii.

2013

www.mgphoto.sk